

Handläggare
Joakim Bang Vedin
Telefon: 08-50818138**Till**
Farsta stadsdelsnämnd
2025-08-28

Lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar, KS 2025/935. Remiss

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till av lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått i uppdrag att besvara remissen om lekvärdesriktlinjer – utformning av förskole- och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar, en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. Enligt uppdraget ska riktlinjerna så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor.

Lekvärdesriktlinjer ska säkerställa att Stockholms förskole- och skolgårdar uppnår de goda lekvärden som staden eftersträvar och att de samhällsviktiga synergier som gårdarna skapar når sin fulla potential. Vidare ska lekvärdesriktlinjerna användas av samtliga nämnder, bolag och privata aktörer vid planering av placering, storlek och utformning av förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska användas vid planering av nya gårdar och vid upprustningar av befintliga gårdar

Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget 2023 gavs utbildningsnämnden i uppdrag att, i samarbete med förskolenämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnderna och SISAB, att ta fram och införa lekvärdesriktlinjer för förskolegårdar och skolgårdar. Riktlinjerna ska säkra tillräckliga ytstorlekar. I budget 2024 utökades uppdraget med att inkludera kommunstyrelsen i samverkan och att riktlinjerna även skulle säkra en hög pedagogisk kvalitet samt grönska i utemiljön. Riktlinjerna skulle även så långt som möjligt vara styrande för såväl kommunala som fristående förskolor och skolor.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till ett antal instanser, bland annat alla stadsdelsnämnder, för yttrande senast den 16 september.

Remissen i sammanfattning

Arbetsprocess

En projektgrupp med representant från utbildningsförvaltningen, förskoleförvaltningen och SISAB har varit ansvariga för framtagandet av lekvärdesriktlinjerna. Utbildningsförvaltningen har varit huvudansvarig i enlighet med budgetuppdraget.

Projektgruppen har genomfört fyra workshopar tillsammans med en stadsövergripande referensgrupp för att diskutera, samt hämta in erfarenheter och kunskaper, utifrån olika teman som sedan återspeglas i lekvärdesriktlinjerna. I den stadsövergripande referensgruppen deltog representanter från stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, miljöförvaltningen, utbildningsförvaltningen, SISAB och nästintill samtliga stadsdelsförvaltningar. Workshoparna genomfördes under hösten 2023. En granskningshandling för lekvärdesriktlinjerna skickades ut till samtliga parter i den stadsövergripande referensgruppen under april 2024.

Lekvärdesriktlinjer med lekytefaktor (LYF)

Lekvärdesriktlinjer ska säkerställa att framtida förskolegårdar i staden uppnår de goda lekvärden som staden eftersträvar och att de samhällsviktiga synergier som gårdarna skapar når sin fulla potential. En bedömning med hjälp av beräkningsverktyget lekytefaktor (LYF) ska göras av alla aktörer som planerar och bygger förskola eller skola, såväl privata som kommunala.

Riktlinjerna kommer även kunna nyttjas på det befintliga beståndet för att identifiera vilka lekvärden som eventuellt saknas på gården. Vilken ambitionsnivå staden väljer att rusta upp det befintliga beståndet på är inte reglerat i riktlinjerna utan riktlinjerna ger inriktning i gestaltning och en hjälp till prioritering. Nivån på upprustningsprojekt är därefter upp till beställaren utifrån resurser, behov och prioriteringar.

Lekvärdesriktlinjerna är uppdelade i ett huvuddokument med två bilagor:

Lekvärdesriktlinjer, Utformning av förskole- och skolgårdar

Beskriver kunskapsläge och grundläggande förutsättningar för att skapa goda lekmiljöer utomhus samt stadens ambitioner med lekvärdesriktlinjer för utformning av friytor på förskole- och skolgårdar.

Stödmaterial, Lekvärden i praktiken

Beskriver hur gårdarnas friytor ska disponeras och utformas för att uppnå goda lekvärden.

Beräkningsverktyget, Lekytefaktor (LYF)

Bilaga i excelformat som ska fyllas i under planering och upprustning.

Beslutsprocess

Beräkningsverktyget lekytefaktorn (LYF) är uppdelad i två steg:

Steg 1 bedömer tomtens nuvarande beskaffenhet utifrån om förutsättningar finns för att skapa goda lekvärden. Friyta, befintlig topografi och naturmark bedöms i detta steg och ger en nulägesbedömning.

Steg 2 bedömer den kommande gestaltningen av gården, dvs hur gården sedan zonerar och aktiveras. Om steg 1 är en nulägesbedömning är steg 2 framåtblickande.

Exploateringskontoret ansvarar för att de markanvisningar som görs till förskola uppnår godkända värden i LYF steg 1.

Stadsdelsförvaltningen tillsammans med byggaktören, ansvarar för att säkerställa att godkänt värde av LYF steg 1 uppnås.

Stadsbyggnadskontoret ska beakta lekvärdesriktlinjerna inför och under arbetet med ny detaljplan för skola eller förskola för att bedöma markens lämplighet.

Förslaget ger stadsdelsförvaltningarna ansvar för att säkerställa att godkända nivåer av LYF uppnås vid markanvisning och detaljplan för förskola därför måste beställarrollen i tidiga skeden stärkas i staden. Förskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen vill framföra att de beställande förvaltningarna, tillsammans med byggaktören, måste få inflytande tidigt i planprocesserna för att kunna specificera behoven och bevaka dessa frågor.

Gestaltningen av gårdarna, och för att nå en slutgiltig godkänd lekytefaktor, ansvarar de beställande nämnderna för. Aktuell stadsdelsförvaltning ansvarar för att inhämta uppgifter av byggaktören med redovisad LYF steg 1 och steg 2. Detta innebär att de förskolor som bedrivs i kommunal regi omfattas av LYF steg 1 och steg 2, vilket tillsammans blir en helhetsbild av friytans lekvärden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för förskola

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på en gemensam riktlinje för utformning av förskolegårdar, friyta och att skapa goda lekmiljöer för barnen. Detta kommer att gynna barnens bästa och skapa möjligheter för mer rörelse, lek och undervisning på förskolegårdarna. Förslaget kommer även gynna staden på andra sätt genom synergier som grönnare gårdar tillsammans med andra grönytor skapar, bland annat en ökad biologisk mångfald och en svalare plats i det annars tätbebygda området.

Förvaltningen ser en stor vikt att stadens olika nämnders är involvering i hela processen för att barnen i förskolan kommer få tillgång till bättre förskolegårdar och lekmiljöer i framtiden. Stadsdelarnas delaktighet i planprocessen och att Exploateringskontoret samt Stadsbyggnadskontoret med förslaget får tydligare riktlinjer gällande markanvisningar och detaljplanearbetet kommer skapa en större möjlighet för stadsdelen och byggaktören att skapa en tryggare och bättre lekmiljö för barnen på förskola.

Implementeringen av dessa riktlinjer kommer dock vara en process som kommer ske sakta under många år framöver, detta på grund av att många byggprojekt som är planerade flera år framåt redan är förbi steg 1 av LYF och därför kommer ej riktlinjerna kunna följas fullt ut i dessa planerade projekt.

Förvaltningen ser även positivt till att ha ett gemensamt verktyg för att utvärdera och prioritera nämndens nuvarande förskolor och dess gårdar på ett systematiskt sätt. Förvaltningen ser sedan en möjlighet utifrån dessa utvärderingar se vilka lekvärden som eventuellt behöver prioriteras inom nämnden befintliga förskolebestånd.

Analys mänskliga rättigheter

Alla barn och unga har rätt till god hälsa, utbildning, lek, vila och trygghet. Stadens uppdrag är att utforma förskolegårdar där alla barn, oavsett rörelseförmåga, intresse, personlighet eller preferens så att dessa rättigheter blir tillgodosedda. Eftersom förskolebarn tillbringar majoriteten av sin tid på förskolan blir dessa platser centrala när det gäller att efterleva barnkonventionen.

Lekvärdesriktlinjerna med lekytefaktorn är ett stöd för staden för att svara till det ansvaret. Riktlinjerna slår fast att barn i staden har rätt till inflytande över sin utemiljö. Barn erfarenheter och perspektiv på sin miljö ska vara viktiga utgångspunkter vid planering av förskolegård. Vid involvering av barn ska dialogen anpassas efter deras mognad och ålder.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen

Karin Kollberg
Stadsdelsdirektör
Första stadsdelsförvaltning

Ingalill Gustavsson
Avdelningschef
Första stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Lekvärdesriktlinjer för Stockholm stad
2. Stödmaterial, Lekvärden i praktiken
3. Beräkningsverktyget, Lekytefaktor

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Kollberg, Stadsdelsdirektör	2025-08-08
Ingalill Gustavsson, Avdelningschef	2025-08-08